

РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ В МЕТАЛУРГІЙНОМУ КОМПЛЕКСІ

Д.е.н, проф. Якименко-Терещенко Н. В.
*Харківський торговельно-економічний інститут Київського
національного торговельно-економічного університету*

В сучасних умовах виробничо-технологічна і продуктова структура вітчизняного металургійного комплексу значно відстає як від середньосвітового рівня, так і від характеристик найближчих конкурентів. Основними характеристиками його функціонування є високі витрати, обмежений асортимент і низька якість металопродукції, що обумовлено зношеним обладнанням, значною технологічною відсталістю, високою ресурсомісткістю. Вирішити окреслений

комплекс проблем покликана система управління ресурсозбереженням в металургійному комплексі. Вона пов'язана з необхідністю застосовування ресурсозберігаючих технологій, які б надавали можливість реалізувати комплексне використання видобутої сировини; усунути причини нераціонального використання мінерально-сировинної бази; підвищити рівень використання ресурсів галузі; провести утилізацію накопичених відходів; знизити матеріальні затрати; мінімізувати шкідливі наслідки діяльності.

Проблемам формування ефективних механізмів управління ресурсозбереженням на підприємствах присвячені наукові праці таких вчених як І. Амоша, Т. Г. Логутова, Л. Г. Мельник, О. В. Полторацька, І. М. Сотник [1-3].

Перехід до ресурсозберігаючого відтворення в металургійному комплексі вимагає комплексної раціоналізації використання ресурсів (трудових, матеріальних, фінансових, інтелектуальних, інформаційних), структурної перебудови виробництва з урахуванням реальних потреб внутрішнього і зовнішнього ринків, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, новітніх методів управління, аналізу і прогнозування, поєднання державно-адміністративних і ринкових методів господарювання, державної та регіональної підтримки та регулювання ресурсозбереження при використанні законодавчо встановлених стимулів і санкцій.

Процес управління ресурсозбереженням пов'язаний з реалізацією певного комплексу загальних управлінських функцій.

Вихідним етапом ефективної державної політики ресурсозбереження в металургії має стати формування стратегії ресурсозбереження, тобто довгострокового, планомірного, раціонального комплексу дій, що спрямований на досягнення постійних системних результатів ресурсозбереження.

Макроекономічні чинники, які впливають на процеси ресурсозбереження в металургійному комплексі, включають:

1) державне регулювання ресурсозбереження (державне програмування; податкова система; система ціноутворення; амортизаційна політика; фінансово-кредитна політика; стандартизація);

2) кон'юнктуру ринку;

3) науково-технічний розвиток;

4) загальноекономічні чинники та ін.

Мікроекономічні (внутрішньовиробничі) чинники визначають безпосередній рівень використання ресурсів на підприємствах металургійної галузі та включають наступні групи.

1) Техніко-технологічні чинники, що впливають на зменшення витрат окремих видів матеріальних ресурсів на одиницю продукції, підвищення її якості, а також зумовлюють зниження відходів і втрат.

2) Організаційні чинники, які спрямовані на вдосконалення структури і організації виробництва з метою підвищення ефективності ресурсоспоживання. Вони включають: удосконалення організації виробництва – підвищення рівня спеціалізації, кооперації і комбінування; комплексне використання сировини; організацію збору, сортування та використання відходів; вдосконалення системи нормування витрат ресурсів; вдосконалення обліку фактичного використання ресурсів; удосконалення системи забезпечення ресурсами; усунення втрат при транспортуванні тощо.

3) Економічні фактори обумовлюють створення умов, які сприяють раціоналізації процесу використання ресурсів на підприємстві. До них належать: система економічного (морального і матеріального) стимулювання працівників; система економічної відповідальності за нераціональне використання ресурсів; економічний стан підприємства. Успішна виробничо-господарська діяльність дозволяє підприємству приділяти достатньо уваги і засобів раціонального і

економного використання ресурсів (проведення НДДКР, закупівля нової техніки, вдосконалення технологій, матеріальне стимулювання тощо).

Принципами ресурсозберігаючої діяльності підприємств металургійного комплексу слід вважати :

1) принцип стратегічної обумовленості – конкретні заходи у сфері ресурсозбереження мають відповідати цілям стратегії розвитку підприємства;

2) принцип комплексності – результативне заощадження може бути досягнуто за умови оптимального застосування абсолютно всіх типів виробничих ресурсів;

3) принцип інтеграції з іншими областями роботи – процес ресурсозбереження повинен бути узгоджений з іншими тенденціями управління, зокрема з фінансовим менеджментом, управлінням персоналом і т.д.;

4) принцип першочерговості – на початку активізації процесу заощадження ресурсів першочергову увагу варто приділити найбільш дорогим ресурсам і найбільш об'ємним витратам (відходам).

5) принцип доступності мінімальних витрат – у кожен момент часу є малі втрати ресурсів (наприклад, тепла, сировини, матеріалів), зменшити які можна при невеликих і доступних витратах;

6) принцип доцільності – найбільшу увагу слід приділяти таким заходам, які можуть принести найбільший ефект економічного, а також неекономічного характеру;

7) принцип системності – впровадження ресурсозбереження з урахуванням взаємозв'язків та взаємодії між керованою та керуючою підсистемами;

8) принцип регулярності – система ресурсозбереження має діяти на постійній основі;

9) принцип вимірюваності – ефективність діяльності системи має визначатися певним набором вимірюваних показників;

10) принцип відкритості – система має керуватися принципом «зсередини-назовні», тобто впроваджувати та стимулювати ресурсозбереження не лише на підприємстві, а також в його найближчому зовнішньому середовищі;

11) принцип динамічності – здатність системи адаптуватися та змінюватися відповідно до потреб підприємств та зовнішнього середовища.

Література: 1. Украинская металлургия: современные вызовы и перспективы развития: моногр. / А. И. Амоша, В. И. Большаков, А. А. Минаев, Ю. С. Залознова, Л. А. Збаразская, Ю. В. Макогон и др.; НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2013. – 114 с. 2. Мельник Л.Г. Эколого-экономические основы ресурсосбережения : монография / Л. Г. Мельник, С. А. Скоков, И. Н. Сотник ; под ред. И. Н. Сотник. – Сумы : Универ. кн., 2006. – 229 с. 3. Логутова Т. Г. Проблемы ресурсозбережения металлургических предприятий: теоретичні та практичні аспекти : монографія / Т. Г. Логутова, О. В. Полторацька, М. М. Полторацький. – Маріуполь : ПДТУ, 2016. – 326 с.